

Kövér László: Az elvek és a lóláb

(Cseh Gergő Bendegúz cikkéhez - FIDESZ Press 1991. november 29.- és még valamihez)

Cseh Gergő Bendegúz (ismert név!) Bayer Zsolt cikkét választotta, hogy újrólaj demonstrálja: Ő bizony a FIDESZ belső, fundamentalista ellenzékének tagja, aki mindig halálos biztonossággal fogalmazza meg az "alapvető elvi kérdéseket", aki azokra mindig legalább ilyen magabiztosan "elvi" választ is tud adni (félre az ótváros pragmatizmussal!), s aki - úgy tűnik - végére kezd valamiféle politikailag is értelmezhető (bár nem túl eredeti) "ideológiát" találni saját maga és köre eddig meglehetősen artikulálatlan szembenállásához. Cseh Gergő cikkeit még akár komolyan is lehetne venni, ha nem lógná ki méterekre a lóláb: az "üstökösként felvilág" (sic!) egykori cimborájába való párosiábú beleszállás, Írásának szándékos félreértése és félremagyarázása, a becsületesség számba menő kitételek vele szemben mind csupán ürügyül szolgálnak, hogy a jeles szerző (mármint az Ismert Név) - tán előjátékként a kongresszusra - megkíséreljen egy rúgást elhelyezni a FIDESZ más - persze konkrétan meg nem nevezett - tagjainak alteste felé is. (Az az ezen kívül még lehetséges magyarázatot, mely szerint Cseh Gergő Bendegúzt cikke megírására önnön sértett hiúsága, marginalizáltságából fakadó irigysége indította volna - lásd "üstökös"-motívum - természetesen még csak megfontolásra sem ajánljuk, annyira méltatlan volna.)

Induljunk ki abból a fikcióból, hogy Cseh Gergő Bendegúzt cikkét - teljesen jóhiszeműen - vitaindítóul szánja az úgynevezett elvi kérdések tisztázásához. Ez esetben két szálon folytatható a vita. A egyik szálon tisztázható lenne, hogy melyek az úgynevezett elvi kérdések a FIDESZ számára, hogy létezik-e eleve ellentmondás az "elvi" és a "pragmatikus" politikálás között, hogy konkrétan került-e és mikor e két szempont ellentmondásba a FIDESZ politikájában, s ha igen, mikor melyik megközelítés vált meghatározóvá, s hogy a választóknak csupán érzéki csalódásuk van-e, amikor - a felmérések szerint - azt érzékelik, hogy a pártok közül a FIDESZ a legészontabb, legkövetkezetesebb, leginkább elvszerű politikát folytató csoport.

Jómagam itt és most a másik szálon indulnék el annak tisztázása érdekében: mi az én viszonyom 1956-hoz. (Tehát ezen írást Cs.G.B. nyugodtan tekintheti írói munkásságom részének - ha akarja.)

Tán ezzel segítem mások számára is tisztázni ezt a nem könnyű kérdést, másrészt - miután B.Zs. írói munkásságának vitatott darabjával azonosulni tudok - tán az is világossá válhat, hol vannak a - mondjuk így - félreértések Cs.G.B. és B.Zs. között.

Mindenekelőtt be kell vallanom, 1956-hoz, mint "történelmi fordulóponthoz" és mint "megemlékezésre méltó hagyományhoz" fűződő viszonyom tartalma az idők során változott, s egyúttal az ösztönösségtől a tudatosság irányába mozdult el.

Mint történelmi fordulópont, érthetővé tette számomra, hogy mitől volt más a Kádár-rendszer, mint a többi kommunista diktatúra.

Mindaz azonban nem politikai, hanem a megismerésre törekvő viszonyulás volt részemről. Politikus énem 1956-ban szimbólumot látott: a kommunista rendszer elleni és a nemzeti függetlenségért vívott küzdelem jelképét. Jelkép volt a Corvin köz éppúgy, mint a Corvin közlekek súlyos konfliktusban álló Maléter (ld. Pongrácz Gergely könyvét); jelkép volt Nagy Imre, Rácz Sándor és Bibó - de mondjuk nem volt számomra jelkép a Köztársaság tér és Mindszenty, akinek híres-hírhedt beszédére (noha tényleg nem mondta ki az egyházi birtokok visszaadásának követelését) hívó polgár nagyapám a rádió előtt ülve csak annyit morgott maga elé: "Vége van." Zászló volt tehát, amelyet mindenfajta világnézetű ember meglentgethetett - egy virtuális "népfront" zászlaja. S azt gondolom, mint ilyen nekem is újra fontos lesz, ha el akarják vitatni bármely ember azon jogát, hogy maga döntse el: megünnepel-e, s ha igen, vadhússal és vörösborral, vagy éppen felvonulással és koszorúval 1956-ból azt, amit - most már kellő differenciálással mellett - magának vall. (Mily) ízléstelen ferdtés Bayer Zsoltot - a 37 alapító egyikét - bulizással, l'art pour l'art vagánysággal vádolni azok egyike részéről, akik "elvűségük" demonstrálására nem találtak más eszközöket, mint a kifulladás és kétes hasznú permanens akcionizmust, mint például Litvánia ürügyén buliból, l'art pour l'art vagányságból kiprovokálni a - jó, rossz, de legitim - jogszabályokat betartani akaró rendőrök fellépését. Igaz, így ország-világ láthatta: ki is az igazi fasziagyerek itt e kis magyar hazában, aki egy tapodtat sem hátrál az "elvek" mezején.)

Zászló volt tehát 1956. S az a lyuk a közepén, ... az nagyon fontos. Üres helye az a megtagadott előzőnek, melyet még nem töltött be semmi kö-

zösen vállalhatóval egy új, demokratikus akarat. Még ma sem. Így hát mindenki saját ízlése szerint próbálja kitöltögetni e lyukat, mind hangosabban hajtogatva, hogy egyedül ő az "56-os eszmék" letéteményese, ő maga 1956, tehát egyedül ő jogosult e lyuk betöltésére. (Úgy tűnik, ma a "többség" ízlése a koronás címet preferálja. Akkor mintha másként álltak volna a dolgok.) Különböző rendű és rangú emberek cibálják e zászlót, mint a Kaukázusi krétakőr gyermekeit, nem véve észre, hogy lassan 56 hullója lesz az, amin huzakodnak. S ha van túlvilág, akkor onnan a kivégezett kommunista forradalmárok éppúgy elborzadva nézik e vásári komédiát, mint a fegyverrel vagy benzines-palackkal a kézben meghaló (balthéból, Gergő?) éretlen kölykök.

Nem, Bayer Zsolthoz hasonlóan én sem akarok e kihűlőfélben lévő testen civakodni, e kistűlló cirkszuban résztvenni. Igen, én is inkább vadhússal és vörösborral akarok Nagy Imrére, Mannsfeld Péterre és az 1956-os Rácz Sándorra emlékezni, miközben szeretném, ha Haldia Alf és Göncz Árpád nem tiltakoznának, ha gondolatban meghívnam őket asztalomhoz egy csendes beszélgetésre. De nem, nem akarok erkölcsi tartásukat a rájuk nehezedő nyomás hirtelen elmúlása következtében elvesztett "öreg frontarcok" (ld. Semprun), meghurcoltatásukból és csakis abból politikai tőkét kovácsolni akaró "partizánok", történelmi emléket minduntalan kérellenül előhozak, a munkás- és mindenféle vezérlő posztra jussot formáló szédelgő öreg urak mellett menetelni; mellettük, akik tegnap elmaradt polgárháborújukat mindenképpen folytatni akarják ma - az én, a mi bőrünk-re!

Íme, a tegnapi hősöknek megadott, hogy megjelenjenek közöttük, s nekünk megadott, hogy lássuk őket - magunkat! - mindennapi, póre multukban. S ettől bennem egyre erősödik a vágy, hogy sose akarjak hős lenni, ha nem muszáj.

A Németh Lászlótól Kovács Bélán át a Munkástanácsokig vállalt "igazi" szocializmus, vagy a hercegprímás Úr Magyarországa? 1956-nak ma nincs folytatható "hagyománya". 1956 ilyen értelemben halott, s remélem - a természet és a történelem törvényeinek engedelmeskedve - nem is támad fel többé.

(Ul.: És végül: tudod mit, Gergő! Jelenleg meg neked minden éjjel álmokban a Hornyák meg a Fónay Jendő!) ♦